

Kaynak gösterme / How to cite this article:

Dülgeroğlu, Ş. T., & Günindi, Y. (2022). Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenme merkezlerinin sınıflara yansımaları: aksaray ili örneği. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 79-97. doi: 10.38122/ased.61.5

Makale Geçmişi / Article History

Alındı (Received): 30/05/2022

Düzeltilme alındı (Received in revised form): 16/06/2022

Kabul edildi (Accepted): 23/06/2022

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenme Merkezlerinin Sınıflara Yansımaları: Aksaray İli Örneği

Tuğba Ş. Dülgeroğlu¹

Yunus Günindi²

Öz: Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) okul öncesi eğitim programında “Öğrenme Merkezlerinin” düzenlenmesi ve kullanılması üzerinde önemle durmuştur. Sınıflarda eğitim öğretim sürecinin daha verimli bir şekilde gerçekleşmesi ve istenik davranışların çocuklara kazandırılması için fiziksel çevrenin uygun şekilde hazırlanması gerekir. Bu gereklilik bağlamında, söz konusu araştırmada, okul öncesi eğitim sınıflarındaki öğrenme merkezlerinin düzenlenme durumlarının betimlenmesi hedeflenmiştir. Çalışmada “Öğrenme Merkezi Kontrol Listesi” kullanılmış olup 16 okulda öğrenme merkezlerine ilişkin uygulamaları belirlemeye yönelik gözlemler kaydedilmiştir.

Araştırma verilerine göre, araştırmaya alınan tüm okullar incelendiğinde de sınıflarda, en fazla bulunan merkez blok ve kitap merkezleridir. Sınıfların büyük bir çoğunluğunda geçici ilgi merkezinin olmadığı belirlenmiştir. Sanat ve geçici ilgi merkezinin dışında tüm merkezlerin yarısından fazlasında yazı ya da resim etiketi kullanılmıştır. Sınıfların bir bölümünde, merkezler diğer merkezlerden belirgin bir biçimde ayrılmamıştır. Tüm sınıflarda merkezlerin büyük bir kısmı, farklı merkezde oynayan çocukların birbirini görebileceği şekilde düzenlendiği belirlenmiştir. Araştırmadaki sınıflarda merkezlerin duvara sabitlenmesi açısından çok yeterli olmadıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme merkezleri, okul öncesi eğitim ortamı, okul öncesi eğitim programı

Reflection of Learning Centers In Pre-School Education Institutions to The Classes: The Case of Aksaray

Abstract: The Ministry of National Education (MEB) has emphasized the organization and use of "Learning Centers" in the preschool education program. In order for the education and training process to take place in the classrooms more efficiently and for the children to acquire the desired behaviors, the physical environment should be prepared appropriately. In the context of this requirement, it is aimed to describe the arrangement of learning centers in pre-school education classes in this research. The "Learning Center Checklist" was used in the study, and observations were recorded to determine the practices related to learning centers in 16 schools.

According to the research data, when all the schools included in the study are examined, the most common center blocks and book centers are in the classrooms. It was determined that there was no temporary center of interest in the majority of the classes. Except for the arts and temporary interest center, more than half of all centers used text or picture labels. In some of the classrooms, the centers were not distinctly separated from the other centres. It has been determined that most of the centers in all classes are arranged in such a way that children playing in different centers can see each other. In the classrooms in the study, it was seen that the centers were not very sufficient in terms of fixing them to the wall.

Keywords: Learning centers in classrooms, preschool education classes, preschool education program

¹Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencisi, Aksaray Üniversitesi, Temel Eğitim ABD Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, tdulgeroglu60@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8060-0062

²Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, ygunindi@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5192-5466

Summary

The preschool period includes a time when the development is the fastest, the fundamentals of the personality are created, the child is affected from his environment at a great deal and he is open to all kinds of learning. The development of a child's physical, social, emotional, cognitive and language skills in early years constitutes the foundations of his physical, social, emotional, cognitive and language skills in later years. Therefore, it is very important for a child to develop physical, social, emotional, cognitive and language skills in the preschool period.

Education is a dynamic structure that consists of elements such as education context, personnel, physical setting, learning equipment, special designing. The appropriate of the physical setting/conditions, its consistency with the program content and the objectives, and its being designed to cooperate with all elements affecting learning is an inseparable part of the effective learning/teaching process. That is why; physical setting plays a significant role on the quality of preschool education (Karaküçük, 2008; Mashborn, 2008 as cited in Metin, 2017). Designing physical environment and the materials in pre-school years is the first and important step of education. Physical conditions have significance in teaching children how to play together, supporting their learning skills and increasing the quality of learning. Surfacing the existing capacities of children who are in contact with the physical environment they live in, is not limited to the facilities the environment provides them (Sanoff, 1995; Woolfolk, 2012 as cited in Metin, 2017). Physical environment that is accepted as the second teacher affects the development of the child as a whole and support their development at an optimum level with its characteristics such as safety, comfort, accessibility, enforcement, motivation, directionality/manipulation, identity, privacy to meet all the physiological and psychological needs and expectations of the children (Maxwell, 2007; Sanoff, 1995; Stankovic & Stojic, 2007 as cited in Metin, 2017).

Learning centers that are the main component of the learning environment and defined as learning area, activity area and, activity corner are defined as a place where children work in small groups or individually to facilitate children's trial and invention. Learning centers have the characteristic of a special environment with varying materials, certain physical borders where a number of experience and activities take place (MEB, 2013; Beaty, 2013; Biçer, 1994; De Carvalho, 2004; Diffily, Donaldson & Sassman, 2001; Prevast, 2003; Sanoff, 1995; West, 2011; Yalçın, 2011 as cited in Metin, 2017). While Caples (1996) mentions children's need for larger areas where they can deal with a number of activities and do inventions, Sanoff (1995) states that learning centers that are defined in different ways such as activity area, centers, corners, stations or game places in different countries and programs, are the designed forms of game areas that include different but parallel activities (Metin, 2017). Designing learning centers is seen as a key factor for a successful education program (Butin and Woolums, 2009 as cited in Metin, 2017). For this reason, the learning centers design and time use should be well planned to ensure benefit of children at the desired level. The flexibility is an important point while creating learning centers.

Methodology

The Ministry of National Education (MEB) has emphasized the organization and use of "Learning Centers" in the preschool education program. In order for the education and training process to take place in the classrooms more efficiently and for the children to acquire the desired behaviors, the physical environment should be prepared appropriately. In the context of this requirement, it is aimed to describe the arrangement of learning centers in pre-school education classes in this research. This research is a survey model study aiming to describe the situations of learning centers in pre-school education classrooms in Aksaray province. This study was shaped as a cross-sectional survey research, which is one of the quantitative research methods. Cross-sectional surveys are defined as studies in which the variables to be described are measured at once, and the sample includes groups with different characteristics (Büyüköztürk aal., 2014). The presence of different school types in the sample of the study and the application of classroom observations once shows

that the study is a cross-sectional survey study. The findings obtained within the framework of the stated purpose are presented. The "Learning Center Checklist" developed by Gülay Ögelman and Karakuzu (2016) was used in the study, and observations were recorded to determine the practices related to learning centers in 16 schools.

Results and Discussion

According to the research data, when all the schools included in the study are examined, the most common center blocks and book centers are in the classrooms. It was determined that there was no temporary center of interest in the majority of the classes. Except for the arts and temporary interest center, more than half of all centers used text or picture labels. In some of the classrooms, the centers were not distinctly separated from the other centres. It has been determined that most of the centers in all classes are arranged in such a way that children playing in different centers can see each other. In the classrooms in the study, it was seen that the centers were not very sufficient in terms of fixing them to the wall.

1. GİRİŞ

Okul öncesi eğitim; çocukların yaşamlarında oldukça önemli bir yere sahip olan, çocuğun dünyaya geldiği andan, temel eğitime başladığı zamana kadar geçen dönemi içine alan, fiziksel, sosyal, duygusal, bilişsel, dil gelişim alanlarının büyük oranda tamamlandığı ve böylece kişilik gelişiminin şekillenmeye başladığı eğitim süreci olarak tanımlanabilir.

Merak ve öğrenme duygularıyla dünyaya gelen çocuk iletişim kurarak kendisini ve çevresini keşfetmeye başlar. Gelişimin ve öğrenme hızının en yüksek olduğu bu dönemde çocuklar çevrelerinde gördükleri şeylere dair fikirler oluşturmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumları; çocukların, aile ortamından çıktıktan sonra, kendi akranlarıyla çevrelerini oluşturup, gelişimlerine sağlıklı bir şekilde devam etmelerine olanak sağlar. Bu kurumlar, okul öncesi çocuklarının tüm gelişim alanlarını sağlıklı ve güvenli bir ortam içinde, çocuğun çok yönlü gelişimini hedefleyen, çeşitli programlara ve uzman eğitici kadroya sahip, temel amacı eğitim olan kuruluşlar olarak adlandırılabilir (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2003; Oktay, 2010).

Çocukların bütün gelişim alanlarının en iyi şekilde desteklenebilmeleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilebilmeleri için nitelikli bir okul öncesi eğitimi gereklidir (Demirel, 2005). Okul öncesi eğitim kurumlarıyla tanışan çocukların zengin öğrenme deneyimleri, gelişimlerine katkıda bulunacak ve burada oluşturulan fiziksel çevre aynı zamanda onlar için öğrenme ortamlarını da ifade edecektir. İyi hazırlanmış bir çevreyle tüm gelişim alanlarına katkı sağlayacaktır. O yüzden okul öncesi eğitim kurumları çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte tasarlanmış olmalı, çocukların etkin öğrenmelerini artırarak, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini desteklemelidir.

Okul öncesi eğitim ortamının fiziksel şartlarının uygunluğu, verilen eğitimin etkililiğini ve verimini belirleyen önemli bir unsur olarak düşünülmelidir. Bu durum okul öncesi eğitimi alan çocuğu

önemli derecede etkilemektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çevre çocuklar için ikinci bir öğretmen olarak görülmekte, bu ortamda alanların etkili kullanımını planlamak, her çocuğun öğrenmesini ve gelişimini teşvik etmek için ilgi çekici ve duyarlı bir sınıf ortamı oluşturmak oldukça önemlidir (Kıldan, 2007).

Bir okul öncesi eğitim kurumunun çocukların eğitim ihtiyaçlarını her yönüyle karşılar nitelikte tasarlanmış olması gerekir. “İyi tasarlanmış eğitim ortamları çocukların etkin öğrenmelerini destekler ve yaratıcı problem çözme becerilerini geliştirir” (MEB, 2013). Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitimde, iyi bir planlama yapılarak hedefe ulaşabilir ve eğitimin kalitesi artırılabilir (Şimşek, 2012). Dikkat ve özenle düzenlenmiş eğitim ortamları, eğitim programlarının başarıya ulaşmasında önemli bir yere sahiptir. Bu eğitim programlarının, amaca hizmet edecek şekilde ortaya konulması ve uygulanabilmesi için eğitim ortamlarının öğrenme merkezlerini içerecek şekilde düzenlenmesi belirtilmektedir (MEB, 2013).

Allen ve Fraser (2007)’ın yaptıkları çalışmada sınıfta oluşturulan öğrenme ortamları, çocukların gelişmelerini sağlayıcı bir etken olarak ön plana çıkmış ve özellikle de çocukların kendi tercih ettikleri öğrenme ortamlarının daha etkin eğitim almalarında önemli rol oynadığı görülmüştür. Diğer taraftan yapılan araştırmalar, çocukların ve yaşadıkları toplumun özelliklerini yansıtan, durumlarını anlatan materyallerin eğitim ortamında bulundurulmasının çocukların bilgiyi aktif olarak yapılandırmalarında önemli bir etken olduğu düşünülmüştür (Aydın, 2010)

Çocuklar farklı biçimlerde gelişir ve öğrenirler. Bu süreçte eğitimciler, eğitim programları, kullanılan yöntem ve materyaller ve sınıf içi düzenlemeler gibi etkenler eğitimde önemli role sahip olur. Güncellenen okul öncesi eğitim programı, sınıf içi düzenleme ile ilgili bazı değişiklikler yapmayı ve yeni bir bakış açısı getirmeyi amaçlamıştır. Programda, çocukların sınıfta ki eğitim sürecine aktif olarak katılmalarını, bilgiyi yapılandırmalarını, bireysel olarak ya da küçük gruplar oluşturularak becerilerinin desteklenmesini sağlayacak çeşitli öğrenme merkezleri oluşturmaları önerilmektedir.

Okul Öncesi Eğitim Programı’nın amacına uygun şekilde oluşturulan ya da güncellenen öğrenme merkezleri ifadesinde “çocukların, oyun oynarken öğrenmekte oldukları gerçeğini daha iyi vurgulamak üzere ilgi köşesi yerine öğrenme merkezi ifadesi kullanılmıştır. Öğrenme merkezleri programda yer alan kazanım ve göstergelerle ve günlük eğitim akışı ile uyumlu materyalleri barındıran, dolap, halı, yer döşemesi ya da bantla ayrılmış oyun alanları olarak tanımlanmaktadır” (MEB, 2013).

Öğrenme merkezlerinin sınıflarda tasarlanmasına dair programda belirtilen ölçütler önemli olsa da, öğretmen bulunduğu çevrenin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde planlama ve düzenleme yapabilir.

Örneğin; göreve başlanılan bir sınıfta daha önceden oluşturulan merkezler varsa öğretmen ihtiyaca göre öğrenme merkezlerinin şeklini değiştirebilir ya da mobilyalarda ekleme/çıkarma yapabilir. Burada önemli olan, çocukların ilgilerine göre merkezleri etkin ve verimli bir şekilde kullanmaktır.

Çocukların gelişimlerine destek olan etmenlerden biri olan araç gereçlerin yeterliliği ve niteliği uygulanan eğitim programının etkili şekilde gerçekleşmesine katkı sağlayabilir. Araç gereçlerin daha düzenli ve bölünerek sunulmasını sağlayan öğrenme merkezleri, çocukların bireysel gereksinimlerini karşılamak amacıyla, küçük gruplar hâlinde etkileşimde bulunacakları ve dikkatlerini artırarak oynayabilecekleri öğrenme alanlarıdır. Çocuklar özgür seçimlerde bulunup rahat hareket edebildikleri ortamlarda daha iyi gelişerek becerilerini sergiler duruma gelirler (Çaltık, 2004: 29; MEB, 2013: 16).

Okul öncesi sınıflarındaki öğrenme merkezleri, fiziksel olarak çeşitli şekilde tasarlanmış ve özel olarak ayrılmış alanlardır. Okul öncesi çocukları, sınıflarındaki materyallerden nasıl faydalanacağını en iyi onları kullanmayı deneyimleyerek öğrenir. Öğrenme merkezleri, çocukların materyalleri kullanmalarını, yaşam becerilerini geliştirmelerini, kendi alanlarını keşfetmelerini, oyun oynamalarını ve akranları ile birlikte eğlenceli zaman geçirmelerini sağlar.

Bir okul öncesi eğitim kurumunun, çocukların her türlü eğitimsel ihtiyaçlarını karşılar nitelikte olması gerekmektedir. İyi düzenlenmiş bir eğitim ortamı çocukların sürece etkin katılımıyla, öğrenmelerini destekler ve problem çözme becerilerinin gelişimini sağlar. Dikkatli ve özenli planlanmış eğitim ortamları, eğitim programlarının başarıya ulaşmasına katkı sağlamaktadır. Bu eğitim programının kazanımlara uygun şekilde planlanabilmesi ve uygulanabilmesi için yapılan değişiklikleri eğitim ortamına uygulamak gerekir.

Prescott'a (1987) göre; iyi düzenlenmiş bir okul öncesi eğitim ortamı çocukları yaşam becerilerini kullanmaya motive eder. Bu nedenle ilgi çekici ve gereksinimlere göre düzenlenmiş ortamlar hazırlanmalıdır. Weinstein ve David (1987) de öğrenme merkezleri için önerilen ortamların çocuklar için hem özel alan hem de sosyalleşmeyi aynı anda sağlayabilir nitelikte olmasının üzerinde durur. Bu nedenle de güncellenen eğitim programında öğrenme merkezlerinin özellikle sınırlandırılmış alanlar içerisinde düzenlenmesi tavsiye edilir. Böylece çocuk ilgisi doğrultusunda, istediği merkezde kazanımlara ulaşabilecektir. Planlamada da çocuğun sürece etkin katılımı önemlidir. Çocuklar için sınıf düzenlenmesi yapılırken gereksinim ve ilgileri dikkate alınmalı ve yeni bir eğitim ortamının tasarımında çocuklarla fikir paylaşımlarında bulunulmalıdır.

Okul öncesi sınıfları, çeşitli öğrenme deneyimlerini sağlayan alanlara ayrılır. Öğrenme merkezlerine bölünmüş bir fiziksel alan; keşfetmek, bir şeyler üretmek, denemek ve kendi ilgi alanlarının

peşinden gitmek isteyen okul öncesi çocukları için ideal bir ortamdır (Dodge, Colker & Heroman, 2002). Öğrenme merkezleri; benzer materyallerin çocukları belirli etkinliklere, deneyimlere teşvik etmek için gruplandırıldığı (Norris, Eckert & Gardiner, 2004), yaparak-yaşayarak öğrenmeyi sağlamak için çeşitli materyaller ve imkanlar sunan sınıftaki farklı ilgi alanlarıdır (Epstein, 2007; Copple & Bredekamp 2006).

Öğrenme merkezleri; çocuklara bağımsız davranma, inisiyatif alma, kararlılık gösterme, yaratıcılık, akıl yürütme, farklı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmesine fırsat verir (Heromen & Copple, 2006). Öğrenme merkezi etkinlikleri; çocukların bireysel ya da küçük gruplar halinde işbirliği yaparak çalışmasına, etkin katılım yoluyla birçok yeni kavramı ve becerileri araştırmasına, öğrenmesine ve uygulamasına; problem çözme, ve akıl yürütme becerilerini kullanmasına, etkinlikleri ve materyalleri kendi kendine seçmesine, iletişim ve kelime dağarcığını geliştirmesine olanak sağlar (Pike-Wilkie, vd., 2008). Öğrenme merkezleri, sunduğu materyaller ile çocukların fiziksel çevre içinde oyun oynamasını sağlar. Öğrenme merkezleri, yapılan etkinliklerle çoklu öğrenme ortamı sunması açısından önemli alanlardır. Bu yüzden merkezlerin çeşitliliğinin fazla olması gerekir.

Öğrenme merkezleri, alınan kazanımlara göre çeşitli konuları ya da kavramları içerecek bir çerçevede ihtiyaç duyuldukça yenilenebilir, geliştirilebilir ve değişiklik yapılabilir (Stephens 1996). Öğrenme merkezlerinin programa uygun düzenlenmesi oldukça önemlidir. Bu sebeple öğrenme merkezlerinin düzenlenmesi ve kullanılmasında dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. Merkezlerde düzenleme yapılırken çocukların farklılaşan ilgi ve ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Çocukların bu konuda duygu ve düşüncelerinin alınması, onların sınıftaki değişiklikleri kabullenmesinde ve sorumlulukları yerine getirmelerinde motive edici olur. Sınıfta bulunan merkezlerin isimlerinin ve resimlerinin bulunduğu çeşitli renklerde kartlar hazırlanarak ait olduğu merkezde çocukların görebileceği bir yere sabitlenebilir. Örneğin müzik merkezi için enstrümanların olduğu, kitap merkezi için üzerinde kitap okuyan çocuk resmi bulunan bir kart ya da sanat merkezi için üzerinde fırça ve boya fırçalarının resmi bulunan bir kart hazırlanabilir. Oyuncak ve malzemelerin konulduğu raflar, çocukların boylarına göre olmalıdır. Belirli merkezlerin oyun odasındaki yeri, bu merkezlerin sessizlik durumuna göre ayarlanmalıdır. Sessizlik ve dikkat isteyen kitap, fen-matematik ve sanat etkinlikleri merkezleri birbirlerine yakın olacak şekilde sınıfın sakin ve aydınlık bölümünde düzenlenmelidir. Çocukların daha sesli bir şekilde oynadığı blok ve dramatik oyun merkezi ise yoğun dikkat gerektiren bölümlerden uzak bir yerde konumlandırılmalıdır. Merkezlerde buluna materyaller çocuk sayısını karşılayacak şekilde olmalıdır. Zaman zaman malzeme çeşidinde ve merkezlerin konumlarında farklılıklar yapılabilir. Merkezdeki materyaller, çocukların görebileceği ve kolay ulaşabileceği şekilde düzenlenmelidir. Bu

şekilde çocuklar ihtiyaç duydukları materyalleri bulup yeniden yerlerine yerleştirebilme fırsatı bulmalıdır. Sınıfın fiziki ortamı uygunsa, öğrenme merkezlerinin tamamına aynı anda yer verilebilmelidir. Ancak sınıfın küçük olması ya da çocuk sayısının fazla olması halinde merkezler ara ara değiştirilerek, dönüşümlü halde kullanılabilir. Böylece öğrenme merkezlerinin hepsinden yararlanılmaya çalışılır (Erşan, 2011).

Öğrenme merkezleri, oluşturulan okul öncesi eğitim programlarının çevresel iskeletini oluşturmaktadır. Çocukların tüm gelişim alanlarına katkı sağlamak için merkezler geliştirilmiştir. Örneğin, çeşitli öğrenme merkezlerinde (müzik, sanat, dramatik oyun) tüm çocuklar ilgi alanlarını takip etmeye, anlamlı seçimler yapmayı öğrenmeye ve becerilerini geliştirmeye davet edilir. Öğrenme merkezleri, çocukları araştırma yapmak ve keşiflerle meşgul etmek için tasarlanmıştır. Bu merkezler, her çocuğun normal gelişimini veya özel gelişim ihtiyaçlarını karşılayabilir nitelikte olmalıdır. Her çocuk sahip olduğu özel ilgi ve yeteneklerini geliştirebilir, akranları ile sosyal iletişim kurarak daha fazla öğrenme gerçekleştirebilir (Texas Child Care ‘TCC’, 2010).

Öğrenme merkezlerinin etkili bir şekilde kullanılması durumunda çocukların özerk düşünme becerileri gelişir ve kendi bireysel hızlarında öğrenerek bunun sorumluluğunu alırlar. Bu merkezlerde çocuğun tercihi olduğunda, öğrenme için motive olmaları daha kolay ve hızlı olur (Pattillo ve Vaughan, 1992’den Akt. Demirci ve Şıvgın). Öğrenme merkezlerinde oynanan oyunlarla çocuğun farklı düşünme becerisi ve yaratıcılığı gelişerek kendini ifade etme becerisini artırır. Olaylar arasında çeşitli neden sonuç ilişkileri kurmasını sağlayarak, toplumsal cinsiyet rollerini öğrenir. Büyük ve küçük kas becerilerini geliştirmesini sağlar (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2002; Aysu ve Aral, 2016). Öğrenme merkezleri çocuklara belirlenen sürede vakit geçirecekleri merkezleri seçme özgürlüğü ve çalıştıkları merkezlerde istediklerini yapma rahatlığı sağlar. Bu tür bir eğitim ortamı “çocukların öğrenme kalıcılığını artırarak, görev tamamlamayı öğrenmelerine yardımcı” olabilir (Özyürek ve Kılınç, 2015, s. 132).

Okul Öncesi Eğitim Programı’nda “okul öncesi eğitim sınıflarında Blok Merkezi, Kitap Merkezi, Müzik Merkezi, Dramatik Oyun Merkezi, Sanat Merkezi ve Fen Merkezi olmak üzere altı öğrenme merkezi bulunması önerilmektedir.” Bu altı merkeze ek olarak, öğretmen, gerekli gördüğü zaman sınıfta belirli süre kalacak şekilde “Geçici Öğrenme Merkezi” oluşturabilir. Sınıfların büyüklüğünün ya da fiziki imkanlarının yetersizliği durumunda tüm merkezler aynı anda bulunamayabilir. Bu durumda okulun koşullarına uygun olarak merkez sayısı artırılabilir (AÇEV, 2019; MEB, 2013) ya da dönüşümlü olarak planlanabilir (Erşan, 2011).

Çocukların kendi tercihleriyle katıldıkları merkez etkinliklerinde, ilgiye ve bireysel öğrenme hızına göre planlama yapılmaktadır. Fiziksel alanın düzenlenmesinin program kalitesinin etkili bir

göstergesi olduğu göz önüne alındığında, okul öncesi sınıflarındaki öğrenme merkezlerinin düzenlenmesinin ne durumda olduğunu ortaya koymak özellikle önem taşımaktadır. Bu doğrultuda bu çalışmadaki amaç, okul öncesi sınıflarındaki öğrenme merkezlerinin durumunu betimlenmesi ve okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenme merkezlerine ilişkin mevcut olan uygulamaların incelenmesidir.

Araştırmanın amacına ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul öncesi sınıflarında, bulunması istenen hangi öğrenme merkezlerine yer verilmektedir?
2. Okul öncesi eğitim sınıflarında çocukların öğrenme merkezlerinde bulunan materyallere ulaşabilme durumu nasıldır?
3. Okul öncesi eğitim sınıflarındaki öğrenme merkezleri çocuklar tarafından görülebilmekte midir?
4. Okul öncesi eğitim sınıflarındaki öğrenme merkezleri birbirinden belirgin bir şekilde ayrılmakta mıdır?
5. Okul öncesi eğitim sınıflarında öğrenme merkezlerinin belirtilme ve etiketlenme durumu nedir?

2. Yöntem

Bu araştırma, Aksaray ilinde bulunan okul öncesi eğitim sınıflarında öğrenme merkezlerinin durumlarını betimlemeyi amaçlayan tarama modelinde bir çalışmadır. Tarama çalışmaları genellikle var olan herhangi bir durumu belirlemek amacıyla yapılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014). Bu çalışma nicel araştırma yöntemlerinden olan kesitsel tarama araştırması olarak şekillendirilmiştir. Kesitsel tarama araştırmaları betimlenecek değişkenlerin tek seferde ölçüldüğü, örneklemin farklı özellikteki grupları kapsadığı çalışmalar olarak ifade edilir (Büyüköztürk vd., 2014). Çalışmanın örnekleminde farklı okul türlerinin bulunması, sınıf içi gözlemlerin bir kez uygulanması çalışmanın kesitsel tarama çalışması olduğunu göstermektedir. Belirtilen amaç çerçevesinde elde edilen bulgular sunulmuştur.

2.1.Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini; Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı merkez anaokulları ve ortaokul/ilkokul bünyesinde ki anasınıfları oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın çalışma grubunu; Aksaray ili merkezinde bulunan; 8 bağımsız anaokulunda bulunan 38 sınıf (% 64) ve ilkokul/ortaokul bünyesinde bulunan 21 anasınıfı (% 36) olmak üzere 16 okul öncesi eğitim kurumunda bulunan toplam 59 sınıf oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde evrendeki her birimin eşit seçilme olasılığının bulunduğu basit seçkisiz örnekleme yöntemi (Büyüköztürk vd., 2012) kullanılmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, “Öğrenme Merkezleri Kontrol Listesi” kullanılmıştır. Gülay Ögelman ve Karakuzu (2016) tarafından geliştirilen “Öğrenme Merkezi Kontrol Listesi”, amaca hizmet etme derecesinde bazı maddeler çıkarılıp yeniden oluşturulmuştur.

Öğrenme merkezleri kontrol listesinde; sınıflarda merkezlerin bulunma durumu, merkezlere ulaşma durumları, merkezlerin sınıftaki konumları, merkezleri belirtmede kullanılan etiketleme yöntemi, merkezlerin birbirinden ayrılma durumları ve merkezlerin güvenliğinin sağlanmasına ilişkin toplam 72 madde bulunmaktadır.

Çalışma grubundaki her okul öncesi eğitim sınıfı, “Öğrenme Merkezleri Kontrol Listesi” göz önünde bulundurularak yerinde gözlemler yapılmış ve incelenmiştir. Gözlemler sonucunda ilgili ölçme aracı amaca uygun şekilde doldurulmuştur. Öğretmenler ve idareciler çalışma öncesinde, araştırmanın amacı ile ilgili bilgilendirilmişlerdir. Gözlemler araştırmacı tarafından sınıfta gerçekleştirilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Okul öncesi eğitim sınıflarındaki öğrenme merkezlerinin gözlemlendiği ve incelendiği bu çalışmanın bulgularına, frekans yüzde dağılımları ile analiz edilerek ulaşılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde, bağımsız anaokulu ve anasınıflarında öğrenme merkezlerinin düzenlenme durumunun betimlemesi, araştırmada kullanılan kontrol listesi maddelerinin dağılım düzeyine göre aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Blok Merkezi Kontrol Listesi Dağılım Düzeyi

Maddeler	Anaokulu				Anasınıfı				Toplam			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Madde 1	37	97.3	1	2.7	20	95.2	1	4.8	57	96.6	2	3.4
Madde 2	37	97.3	1	2.7	20	95.2	1	4.8	57	96.6	2	3.4
Madde 3	24	63.2	14	36.8	14	66.7	7	33.3	38	64.4	21	35.6
Madde 4	25	65.8	13	34.2	15	71.4	6	28.6	40	67.8	19	32.2
Madde 5	24	63.2	14	36.8	13	61.9	8	38.1	37	62.7	22	37.3
Madde 6	25	65.8	13	34.2	16	76.2	5	23.8	41	69.5	18	30.5
Madde 7	27	71.1	11	28.9	15	71.4	6	28.6	42	71.2	17	28.8
Madde 8	32	84.2	6	15.8	11	52.4	10	47.6	43	72.9	16	27.1

Madde 9	33	86.8	5	13.2	21	100	0	0.0	54	91.5	5	8.5
Madde 10	22	57.9	16	42.1	10	47.6	11	52.4	32	54.2	27	45.8

Tablo 1’de belirtildiği üzere bağımsız anaokulları ve anasınıflarında % 95’in üzerinde blok merkezi bulunmaktadır. Yine bu sınıflarda % 95’in üzerinde blok merkezi çocukların materyallere ulaşabileceği şekilde düzenlenmiştir. Anaokullarında merkezin yazı veya resim ile etiketlenmesi % 63’e % 65 iken, bu oran anasınıflarında % 66’a, % 71’dir. Tüm sınıfların blok merkezinin etiketlenmesinde genellikle resim ve yazı birlikte kullanılmıştır. Anaokullarında % 36, anasınıflarında % 38 oranında resim ya da yazı etiketi çocukların göz hizasında değildir. Resim etiketinin, yazı etiketinden daha büyük boyutta olması tüm sınıflarda % 71’dir. Blok merkezi anaokullarında % 84 ile belirgin bir şekilde ayrılmıştır. Bu oran anasınıflarında ise % 52 ile daha düşüktür. Anasınıfında bu merkezde oynayan çocukların hepsi, diğer merkezlerde oynayan çocukları görebilirken bu oran anaokullarında % 86’dır. Blok merkezinin duvara sabitlenmesi anaokullarında % 57, anasınıflarında % 52’dir.

Tablo 2. Sanat Merkezi Kontrol Listesi Dağılım Düzeyi

Maddeler	Anaokulu				Anasınıfı				Toplam			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Madde 1	30	78.9	8	21.1	11	52.4	10	47.6	41	69.5	18	30.5
Madde 2	12	31.6	26	68.4	5	23.8	16	76.2	17	28.8	42	71.2
Madde 3	29	76.3	9	23.7	14	66.7	7	33.3	43	72.9	16	27.1
Madde 4	23	60.5	15	39.5	10	47.6	11	52.4	33	55.9	26	44.1
Madde 5	20	52.6	18	47.4	9	42.9	12	57.1	29	49.2	30	50.8
Madde 6	18	47.4	20	52.6	10	47.6	11	52.4	28	47.5	31	52.5
Madde 7	17	44.7	21	55.3	10	47.6	11	52.4	27	45.8	32	54.2
Madde 8	19	50.0	19	50.0	9	42.9	12	57.1	28	47.5	31	52.5
Madde 9	31	81.6	7	18.4	14	66.7	7	33.3	45	76.3	14	23.7
Madde 10	27	71.1	11	28.9	8	38.1	13	61.9	35	59.3	24	40.7
Madde 11	22	57.9	16	42.1	5	23.8	16	76.2	27	45.8	32	54.2

Tablo 2’de görüldüğü gibi bağımsız anaokullarında % 78, ilkokul/ortaokul bünyesinde bulunan anasınıflarında % 52 oranında sanat merkezi bulunmaktadır. Sınıfların % 71’inde lavabolar sanat merkezine yakın değildir. Yine bu sınıflarda % 66’nın üzerinde sanat merkezi çocukların materyallere ulaşabileceği şekilde düzenlenmiştir. Anaokullarında merkezin yazı veya resim ile

etiketlenmesi % 60'a % 52 iken, bu oran anasınıflarında % 47'ye, % 42'dir. Resim ve etiketin birlikte kullanılması anaokullarında % 44, anasınıflarında % 47'dir. Resim ya da yazı etiketlerinin çocukların göz hizasında bulunması tüm sınıflarda % 47'dir. Resim etiketinin, yazı etiketinden daha büyük boyutta olması tüm sınıfların % 50' sinden fazlasında yoktur. Anaokullarında sanat merkezinde oynayan çocukların % 81'i, diğer merkezlerde oynayan çocukları görebilirken bu oran anasınıflarında % 66'dır. Sanat merkezi anaokullarında % 71 ile belirgin bir şekilde ayrılmıştır. Bu oran anasınıflarında ise % 38 ile oldukça düşüktür. Sanat merkezinin duvara sabitlenmesi anaokullarında % 57, anasınıflarında % 23'tür.

Tablo 3. Kitap Merkezi Kontrol Listesi Dağılım Düzeyi

Maddeler	Anaokulu				Anasınıfı				Toplam			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Madde 1	36	94.7	2	5.3	21	100	0	0.0	57	96.6	2	3.4
Madde 2	37	97.3	1	2.7	19	90.5	2	9.5	56	94.9	3	5.1
Madde 3	35	92.1	3	7.9	21	100	0	0.0	56	94.9	3	5.1
Madde 4	27	71.1	11	28.9	17	81.0	4	19.0	44	74.6	15	25.4
Madde 5	28	73.7	10	26.3	16	76.2	5	23.8	44	74.6	15	25.4
Madde 6	23	60.5	15	39.5	20	95.2	1	4.8	43	72.9	16	27.1
Madde 7	25	65.8	13	34.2	18	85.7	3	14.3	43	72.9	16	27.1
Madde 8	23	60.5	15	39.5	19	90.5	2	9.5	42	71.2	17	28.8
Madde 9	26	68.4	12	31.6	21	100	0	0.0	47	79.7	12	20.3
Madde 10	33	86.8	5	13.2	20	95.2	1	4.8	53	89.8	6	10.2
Madde 11	26	68.4	12	31.6	15	71.4	6	28.6	41	69.5	18	30.5

Tablo 3'de; anasınıflarının tümünde, anaokullarının % 94'ünde kitap merkezinin bulunduğu görülmektedir. Yine bu sınıflarda % 90'ın üzerinde kitap merkezi sınıfın aydınlık bir yerinde konumlandırılmıştır. Anaokullarında % 92, anasınıfların ise tümünde çocukların materyallere ulaşabileceği şekilde düzenlenmiştir. Anaokullarında kitap merkezin yazı veya resim ile etiketlenmesi % 71'e % 73 iken, anasınıflarında % 81'e % 76'dır. Resim ve yazı etiketinin birlikte kullanılması anaokullarında % 65, anasınıflarında ise % 85 ile daha yüksektir. Anaokullarında % 60, anasınıflarında % 95 oranında resim ya da yazı etiketi çocukların göz hizasındadır. Resim etiketinin, yazı etiketinden daha büyük boyutta olması anaokullarında % 60, anasınıflarında daha yüksek oranla % 90'dır. Anaokullarında kitap merkezinde oynayan çocukların % 68'i, diğer merkezlerde oynayan çocukları görebilirken, anasınıflarında bu oran oldukça yüksektir. Kitap

merkezi anaokullarında % 86, anasınıflarında % 95 belirgin bir şekilde ayrılmıştır. Kitap merkezinin duvara sabitlenmesi tüm sınıflarda % 68'in üzerindedir.

Tablo 4. Dramatik Oyun Merkezi Kontrol Listesi Dağılım Düzeyi

Maddeler	Anaokulu				Anasınıfı				Toplam			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Madde 1	35	92.1	3	7.9	15	71.4	6	28.6	50	84.7	9	15.3
Madde 2	32	84.2	6	15.8	15	71.4	6	28.6	47	79.7	12	20.3
Madde 3	26	68.4	12	31.6	13	61.9	8	38.1	39	66.1	20	33.9
Madde 4	26	68.4	12	31.6	11	52.4	10	47.6	37	62.7	22	37.3
Madde 5	23	60.5	15	39.5	13	61.9	8	38.1	36	61.0	23	39.0
Madde 6	25	65.8	13	34.2	14	66.7	7	33.4	39	66.1	20	33.9
Madde 7	25	65.8	13	34.2	15	71.4	6	28.6	40	67.8	19	32.2
Madde 8	33	86.8	5	13.2	15	71.4	6	28.6	48	81.4	11	18.6
Madde 9	31	81.6	7	18.4	13	61.9	8	38.1	44	74.6	15	25.4
Madde 10	24	63.2	14	36.8	9	42.9	12	57.1	33	55.9	26	44.1

Tablo 4'de belirtildiği üzere bağımsız anaokullarında % 92, ilkokul/ortaokul bünyesinde bulunan anasınıflarında % 71 oranında dramatik oyun merkezi bulunmaktadır. Anasınıflarında % 71'in üzerinde merkez çocukların materyallere ulaşabileceği şekilde düzenlenmiştir. Bu oran anaokullarında % 84 ile daha yüksektir. Anaokullarında merkezin yazı veya resim ile etiketlenmesi % 68 iken, bu oran anasınıflarında % 61'e, % 52'dir. Resim ve etiket birlikte kullanılması tüm sınıflarda % 65'in üzerindedir. Resim ya da yazı etiketlerinin çocukların göz hizasında bulunması tüm sınıflarda % 60 civarındadır. Resim etiketinin, yazı etiketinden daha büyük boyutta olması anaokullarında % 65, anasınıflarında % 71'dir. Anaokullarında bu merkezde oynayan çocukların % 86'sı, diğer merkezlerde oynayan çocukları görebilirken, bu oran anasınıflarında % 71'dir. Dramatik oyun merkezi anaokullarında % 81 ile belirgin bir şekilde ayrılmıştır. Bu oran anasınıflarında ise % 61 ile daha düşüktür. Dramatik oyun merkezinin anaokullarında % 36, anasınıflarında % 57 oranında duvara sabitlenmediği görülmüştür.

Tablo 5. Müzik Merkezi Kontrol Listesi Dağılım Düzeyi

Maddeler	Anaokulu				Anasınıfı				Toplam			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Madde 1	31	81.6	7	18.4	20	95.2	1	4.8	51	86.4	8	13.6
Madde 2	25	65.8	13	34.2	17	81.0	4	19.0	42	71.2	17	28.8

Madde 3	24	63.2	14	36.8	16	76.2	5	23.8	40	67.8	19	32.2
Madde 4	26	68.4	12	31.6	16	76.2	5	23.8	42	71.2	17	28.8
Madde 5	18	47.4	20	52.6	16	76.2	5	23.8	34	57.6	25	42.4
Madde 6	26	68.4	12	31.6	18	85.7	3	14.3	44	74.6	15	25.4
Madde 7	26	68.4	12	31.6	18	85.7	3	14.3	44	74.6	15	25.4
Madde 8	31	81.6	7	18.4	20	95.2	1	4.8	51	86.4	8	13.6
Madde 9	27	71.1	11	28.9	18	85.7	3	14.3	45	76.3	14	23.7
Madde 10	30	78.9	8	21.1	16	76.2	5	23.8	46	78.0	13	22.0

Tablo 5’de de görüldüğü gibi bağımsız anaokullarında % 81, anasınıflarında % 95 müzik merkezi bulunmaktadır. Anaokullarında % 34, anasınıflarında % 19 oranında müzik merkezi çocukların materyallere ulaşabileceği şekilde düzenlenmemiştir. Anaokullarında merkezin yazı veya resim ile etiketlenmesi % 63’e % 68 iken, bu oran anasınıflarında % 76’dır. Resim ya da yazı etiketinin birlikte yer alması anaokullarında % 68, anasınıflarında % 85’dir. Anaokullarında % 47, anasınıflarında % 76 oranında resim ya da yazı etiketi çocukların göz hizasındadır. Anaokullarında % 68, anasınıflarında % 85 resim etiketinin, yazı etiketinden daha büyük boyutta bulunmaktadır. Müzik merkezi anaokullarında % 71 ile belirgin bir şekilde ayrılmıştır. Bu oran anasınıflarında ise % 85 ile daha yüksektir. Anasınıfında bu merkezde oynayan çocukların % 95’i, diğer merkezlerde oynayan çocukları görebilirken bu oran anaokullarında % 81’dir. Anaokullarında bulunan müzik merkezinin % 21’inin, anasınıflarında bulunan müzik merkezinin % 23’ünün duvara sabitlenmediği görülmüştür.

Tablo 6. Fen Merkezi Kontrol Listesi Dağılım Düzeyi

Maddeler	Anaokulu				Anasınıfı				Toplam			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Madde 1	30	78.9	8	21.1	16	76.2	5	23.8	46	78.0	13	22.0
Madde 2	30	78.9	8	21.1	15	71.4	6	28.6	45	76.3	14	23.7
Madde 3	29	76.3	9	23.7	10	47.6	11	52.4	39	66.1	20	33.9
Madde 4	24	63.2	14	36.8	13	61.9	8	38.1	37	62.7	22	37.3
Madde 5	26	68.4	12	31.6	12	57.1	9	42.9	38	64.4	21	35.6
Madde 6	24	63.2	14	36.8	11	52.4	10	47.6	35	59.3	24	40.7
Madde 7	24	63.2	14	36.8	14	66.7	7	33.3	38	64.4	21	35.6

Madde 8	25	65.8	13	34.2	14	66.7	7	33.3	39	66.1	20	33.9
Madde 9	30	78.9	8	21.1	15	71.4	6	28.6	45	76.3	14	23.7
Madde 10	29	76.3	9	23.7	14	66.7	7	33.3	43	72.9	16	27.1
Madde 11	27	71.1	11	28.9	7	33.3	14	66.7	34	57.6	25	42.4

Tablo 6’da bağımsız anaokullarında % 78, ilkokul/ortaokul bünyesinde bulunan anasınıflarında % 76 oranında fen merkezi bulunduğu görülmektedir. Yine bu sınıflarda % 71’in üzerinde fen merkezi sınıfın aydınlık bir yerinde konumlandırılmıştır. Anaokullarında % 23, anasınıflarında % 52 oranında fen merkezi çocukların materyallere ulaşabileceği şekilde düzenlenmemiştir. Anaokullarında merkezin yazı veya resim ile etiketlenmesi % 63’a % 68 iken, bu oran anasınıflarında % 61’e, % 57’dir. Resim ve etiketin birlikte kullanılması anaokullarında % 63, anasınıflarında % 66’dır. Resim ya da yazı etiketlerinin çocukların göz hizasında bulunması ise anaokullarında % 63, anasınıflarında % 52’dir. Resim etiketinin, yazı etiketinden daha büyük boyutta olması tüm sınıflarda % 65’in üzerindedir. Anaokullarında fen merkezinde oynayan çocukların % 78’i, diğer merkezlerde oynayan çocukları görebilirken bu oran anasınıflarında % 71’dir. Fen merkezi anaokullarında % 76 ile belirgin bir şekilde ayrılmıştır. Bu oran anasınıflarında ise % 66’dır. Fen merkezinin duvara sabitlenmesi anaokullarında % 71, anasınıflarında % 33 oranıyla daha düşüktür.

Tablo 7. Geçici İlgi Merkezi Kontrol Listesi Dağılım Düzeyi

Maddeler	Anaokulu				Anasınıfı				Toplam			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Madde 1	26	68.4	12	31.6	12	57.1	9	42.9	38	64.4	21	35.6
Madde 2	25	65.8	13	34.2	12	57.1	9	42.9	37	62.7	22	37.3
Madde 3	8	21.1	30	78.9	9	42.9	12	57.1	17	28.8	42	71.2
Madde 4	6	15.8	32	84.2	10	47.6	11	52.4	16	27.1	43	72.9
Madde 5	8	21.1	30	78.9	9	42.9	12	57.1	17	28.8	42	71.2
Madde 6	7	18.4	31	81.6	10	47.6	11	52.4	17	28.8	42	71.2
Madde 7	9	23.7	29	76.3	10	47.6	11	52.4	19	32.2	40	67.8
Madde 8	23	60.5	15	39.5	12	57.1	9	42.9	35	59.3	24	40.7
Madde 9	17	44.7	21	55.3	12	57.1	9	42.9	29	49.2	30	50.8

Tablo 7’de belirtildiği üzere; bağımsız anaokullarında % 68, ilkokul/ortaokul bünyesinde bulunan anasınıflarında % 57 oranında geçici ilgi merkezi bulunmaktadır. Anaokullarında % 65, anasınıflarında % 57, bu merkez çocukların materyallere ulaşabileceği şekilde düzenlenmiştir.

Anaokullarında merkezin yazı veya resim ile etiketlenmesi % 21'e % 15 iken, bu oran anasınıflarında % 42'ye, % 47'dir. Resim ve etiketin birlikte kullanılması anaokullarında % 18, anasınıflarında ise % 47'dir. Resim ya da yazı etiketlerinin çocukların göz hizasında bulunması anaokullarında % 21, anasınıflarında % 42'dir. Anasınıflarında % 47 oranıyla resim etiketi, yazı etiketinden daha büyük boyuttadır. Anaokullarında geçici ilgi merkezinde oynayan çocukların % 60'ı, diğer merkezlerde oynayan çocukları görebilirken bu oran anasınıflarında % 57'dir. Geçici ilgi merkezi anaokullarında % 44 ile belirgin bir şekilde ayrılmıştır. Bu oran anasınıflarında ise % 57'dir.

4. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada; MEB Okul Öncesi Eğitimi programında belirtildiği üzere, öğrenme merkezlerin sınıflarda ki düzenlenme durumları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında; öğrenme merkezlerinin çeşitli açılardan incelendiği bu çalışmada, bağımsız anaokulları ve anasınıflarında % 95'in üzerinde blok merkezi bulunmaktadır. Kitap merkezi, anasınıflarının tamamında, anaokullarının ise % 94'ünde bulunmaktadır. Araştırmaya alınan tüm okullar incelendiğinde de sınıflarda, en fazla bulunan merkez blok ve kitap merkezleridir. Anaokullarında % 92 ile dramatik oyun merkezi daha fazla bulunurken, anasınıflarında % 95 ile müzik merkezi daha fazla bulunmaktadır. Fen merkezi tüm sınıfların % 78'inde bulunmaktadır. Sanat merkezi anaokullarında % 78, anasınıflarında % 52 oranında bulunmaktadır. Anasınıflarının önemli bir kısmında sanat merkezini oluşturulmasına daha az ağırlık verilmiştir. Sınıfların hepsine bakıldığında en az bulunan merkez, geçici ilgi merkezidir. Sınıfların büyük bir çoğunluğunda bu merkezin bulunmadığı belirlenmiştir. Bu durumda, geçici ilgi merkezlerine ihtiyaca göre daha çok yer verilmesi, bu konuda daha çok çalışma yapılması gerektiği söylenebilir.

Merkezlerin tüm çocukların ulaşabileceği şekilde konumlandırılması, ihtiyaç duydukları materyallere ulaşabilmeleri ve özgün bir şekilde oyun oynamaları için oldukça önemlidir. Sınıfların büyük bir bölümünde blok ve kitap merkezleri, çocukların materyallere ulaşabileceği şekilde düzenlenmiştir. Müzik merkezinin çocukların materyallere ulaşabileceği şekilde düzenlenmesi anasınıflarında % 81 iken, anaokullarında % 65'dir. Anaokullarında müzik merkezinin, genellikle ahşaptan yapılmış, üzerine müzik aletlerinin asıldığı birçok okula gönderilen kalıp asma merkezler olduğu görülmüştür. Bu materyaller genellikle göz hizasından yüksek bir konuma sabitlenmiştir. Anasınıflarının tamamında kitap merkezi çocukların ulaşabileceği ve diğer merkezlerdeki çocukları görebilecekleri şekildedir. Fen merkezi, tüm sınıflarda kitap merkezine göre daha fazla sınıfın aydınlık bir bölümünde bulunmaktadır. Sınıfların büyük bir kısmında, sanat merkezi lavabolara yakın değildir.

Araştırma sonuçlarına göre; sınıfların tümünde sanat ve geçici ilgi merkezinin dışında tüm merkezlerin yarısından fazlası yazı ya da resim etiketi kullanılarak belirtilmiştir. Yazı ve resim etiketinin birlikte en fazla yer aldığı merkezler, kitap ve müzik merkezleridir. Anasınıflarında, anaokullarından daha çok merkezde resim etiketi, yazı etiketinden daha büyük boyutta bulunmaktadır. Kitap merkezlerinde resim ya da yazı etiketinin göz hizasında bulunması anasınıflarında % 95 iken, anaokullarında % 60'tır. Burada anasınıflarının birçoğunda daha yerden ve dar dolaplar kullanılmış ve etiketlerin göz hizasına yapıştırıldığı görülmüştür. Anaokullarının önemli bir kısmında ise etiketler dolabın daha üst kısmına yapıştırılmıştır. Anaokullarında blok ve fen merkezleri, anasınıflarında ise; sanat, kitap, dramatik oyun, müzik ve geçici ilgi merkezleri daha fazla resim-yazı etiketlerini çocukların göz hizasında düzenlemişlerdir. Tüm sınıflarda merkezlerin büyük bir kısmı farklı merkezde oynayan çocukların birbirini görebileceği şekildedir.

Bu araştırmada; tüm sınıflar incelendiğinde en fazla kitap merkezinin belirgin bir şekilde ayrıldığı görülmüştür. Blok merkezi anaokullarında %84 belirgin bir şekilde ayrılmışken, bu durum anasınıflarında %52 ile daha düşük bir orandadır. Yine anaokullarında dramatik oyun merkezi %81, anasınıflarında % 61 ile belirgin bir şekilde ayrılmıştır. Anaokullarının büyük bir kısmında blok ve dramatik oyun merkezleri daha geniş alanlarda oluşturulup, genellikle dolaplarla belirgin hale getirilmiştir. Anasınıflarının birçoğunda ise bu alanın daha kısıtlı olduğu düşünülmektedir. Anaokullarında daha çok blok, sanat, dramatik oyun, fen merkezleri anasınıflarında ise; kitap, müzik ve geçici ilgi merkezleri belirgin bir şekilde ayrılmıştır. Anasınıflarının büyük bir çoğunluğunda sanat ve ilgi merkezleri sınıfta belirgin bir şekilde ayrılmamıştır.

Bu araştırmada; sınıfların tamamında en fazla sabitlenen merkezlerin müzik ve kitap merkezleri olduğu belirlenmiştir. Fen merkezinin anaokullarında duvara sabitlenmesi % 71 iken, bu oran anasınıflarında % 33 'tür. Anasınıflarında fen merkezinin genellikle dolap üstü, masa üstü ve cam kenarında duvara sabitlenmeden konumlandırıldığı gözlemlenmiştir. Çocukların güvenliğinde bir problem yaşanmaması amacıyla, merkezlerin mümkün olduğu kadar yere ya da duvara sabitlenmesi oldukça önemlidir. Araştırmadaki sınıflarda merkezlerin, duvara sabitlenmesi ve güvenliği açısından çok yeterli olmadıkları söylenebilir.

Öğrenme merkezlerinin incelendiği bu çalışmanın bulguları, okul türlerine ve merkezlerin durumuna göre farklılık gösterse de öğrenme merkezlerine yönelik önemli düzenlemelerin yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Yapılan gözlem sırasında da bu belirlenen merkezler dışında farklı bir merkezin oluşturulmadığı görülmüştür. Bu çalışmada, öğrenme merkezleri bir liste doğrultusunda gözlemlenmiştir. Sonraki yapılacak araştırma çalışmalarında, merkezlerde yapılabilecek farklı düzenlemeler, merkezlerin niteliği, merkezlerin etkin kullanım durumları, öğretmenlerin merkezlere ilişkin görüşleri vb. konular incelenebilir.

Okul Öncesi Eğitim Programı'nda öğrenme merkezlerinde; sınıfın fiziksel özellikleri ve çocuk sayısını dikkate alınarak, çocukların bireysel gereksinimlerine ve ilgilerine yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca var olan öğrenme merkezleri; “kazanımlara uygun olarak yeni materyaller eklenmesi, bazı materyallerin kaldırılması, bazılarının da tekrar yerine konması şeklinde güncellenmelidir” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2013). Öğrenme ortamının düzenlenmesi eğitim verimliliği açısından çok yönlü ve önemli bir bileşendir. Tüm bunlardan yola çıkılarak bu araştırmanın bulguları sonucunda; öğrenme merkezlerinin düzenlenmesiyle ilgili aşağıdaki öneriler verilebilir:

- ✓ Okulun ve sınıfın şartlarına uygun olarak merkezlerin sayısı düzenlenebilir, gerekirse ekleme ve çıkarmalar yapılabilir.
- ✓ Öğrenme merkezlerinin programa uygunluğu dikkate alınarak, çocukların ulaşabileceği ve birbirini görebileceği şekilde düzenlenmiş, diğer bölümlerden belirgin olarak ayrılmış ve duvara sabitlenmiş, etiketlemesi yapılmış olabildiğince farklı türde öğrenme merkezlerine yer verilebilir.
- ✓ Okul öncesi sınıflarında öğrenme merkezleri için gerekli olan materyallerin sağlanması ve çeşitlendirilmesinde öğretmen, okul yönetimi, veli ve diğer paydaşlarla iş birliği yapılabilir.
- ✓ Okul yönetiminin, yeni merkezlerin oluşturulması, var olan merkezlerin güncellenmesi ve materyal desteği konusunda programla ilgili gerekli bilgiye sahip olması sağlanabilir.
- ✓ Geçici öğrenme merkezleri, eğitim ortamlarında kazanımlara uygun farklı temalarla çocukların dikkatini çekmekte ve kazanımlara ulaşmak konusunda öğretmene yardımcı olmaktadır. Verilecek kazanıma göre geçici merkezlerin sayısı artırılabilir. Bunlara ilave olarak STEM, dijital okuryazarlık ve erken matematik gibi yeni öğrenme merkezleri eklenebilir.
- ✓ Merkezlerin oluşturulmasında öğretmeninde belirleyici bir unsur olduğu düşünülerek; tüm öğretmenlerin özellikle uygulamalarındaki eksiklikleri, MEB ve üniversitelerin işbirliğiyle hazırlanmış, düzenli, iyi planlanmış ve tam katılımın sağlandığı hizmet içi eğitimlerle desteklenebilir.

5. KAYNAKÇA

AÇEV (2019). *Öğrenme merkezleri* Erişim adresi <https://www.acevokuloncesi.org/index.php/ogrenme-ortami/fiziksel-ortam/ogrenme-merkezleri>

Allen, D. & Fraser, B. (2007). *Parent and student perceptions of classroom learning environment and its association with student outcomes*. Learning Environment Research, 10, 67-82.

- Aral, N. Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2002). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı öğretmen rehber kitabı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N. Kandır, A. Can Yaşar, M. (2003). *Okul Öncesi Eğitim 1*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aydın, A. (2010). *Okul Öncesi Öğretmenlerini Okul Öncesi Eğitim Programına Yönelik Değerlendirmeleri*, Kafkas Üniv. SBE, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aysu, B. & Aral, N. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezleri hakkındaki görüş ve uygulamalarının incelenmesi*. Kastamonu Eğitim Dergisi, 24, 5, 2561-2574.
- Büyüköztürk, Ş. Kılıç Çakmak, E. Akgün, Ö. E. & Karadeniz, Ş. Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (Genişletilmiş 17. baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çaltık, İ. (2004). *Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Anaokulu ve Anasınıflarında Görev Yapan Öğretmenlerin Uygulanan Eğitim Programına ve Programın Kullanımına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demirel, Ö. (2005). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirci, F. G. & Şıvgın, N. (2017). *Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezleri ile ilgili uygulama ve görüşleri*. Turkish Studies, 12(8), 271-292.
- Dodge, D. T., Colker, L. J., & Heroman, C. (2002). *The Creative Curriculum for preschool*. (4.baskı.). Washington, DC: Teaching Strategies.
- Erşan, E. (2011). *Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin ilgi köşelerinde serbest oyun etkinlikleri ile ilgili görüş ve uygulamalarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Epstein, A. S. (2007). *The intentional teacher: Choosing the best strategies for young children's learning*. Washington, DC: NAEYC.
- Gülay Ögelman, H. & Karakuzu, E. (2016). *MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda belirtilen öğrenme merkezlerinin uygulamaya yansımalarının incelenmesi: Aydın ili örneği*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(2), 73-98
- Heroman, C. & Copple, C. (2006). *Teaching in the kindergarten year*. (Ed. D. F. Gullo). KToday. Teaching and learning in the kindergarten year. USA: National Association for the Education of Young Children (NAEYC).

- Kıldan, O. (2007). *Okul Öncesi Eğitim Ortamları*, Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(2):501-510.
- Metin, Ş. (2017). *Investigation of the practices in learning centers of pre-school education institutes*. Turkish Journal of EducationTURJE, Volume 6, Issue 1, (1-16).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Norris, D. J., Eckert, L. & Gardiner, I. (2004). *The utilization of interest centers in preschool classrooms*. Presented at the National Association for the Education of Young Children Conference: Chicago, Illinois.
- Oktay, A. (2010). *Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretimin Çocuğun Yaşamındaki Yer Ve Önemi. İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları*. Edt.: Ayla Oktay. s:2-6 Ankara: Pegem Yayınları.
- Özyürek, A. & Kılınç, N. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenme merkezlerinin çocukların serbest oyun davranışları üzerine etkisi*. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 125-138.
- Pattillo, J. & Vaughan, E. (1992). *Learning centers for child-centered classrooms*. NEA Early Childhood Education Series. ERIC documents. ERIC no: ED344675.
- Pike-Wilkie, D., O'Brien, M., Brownlow, M., Sanchez, G., Picot, K., vd. (2008). Prince Edward Island Kindergarten Integrated Curriculum Document.
- Prescott, E. (1987). *The Environment as Organizer of Intent in Child-Care Settings*, In C. S. Stephens, K. (1996). *The child care professional*. USA: McGraw Hill.
- Şimşek, Ö. (2012). *Okul Öncesi Eğitimi Programında Planlama Ve Etkinlikler. Okul Öncesi Eğitimde Özel Öğretim Yöntemleri*. Edt.: Fatma Alisinanoğlu. s:25-62. Ankara: Pegem Yayınları.
- TCC (2010). *Learning Cetral for everyone* Erişim adresi: https://www.childcarequarterly.com/pdf/summer10_centers.pdf
- Weinstein, C.S. & David, T.G. (1987) *Spaces for Children: The Built Environment and Child Development*, Plenum Press, New York.